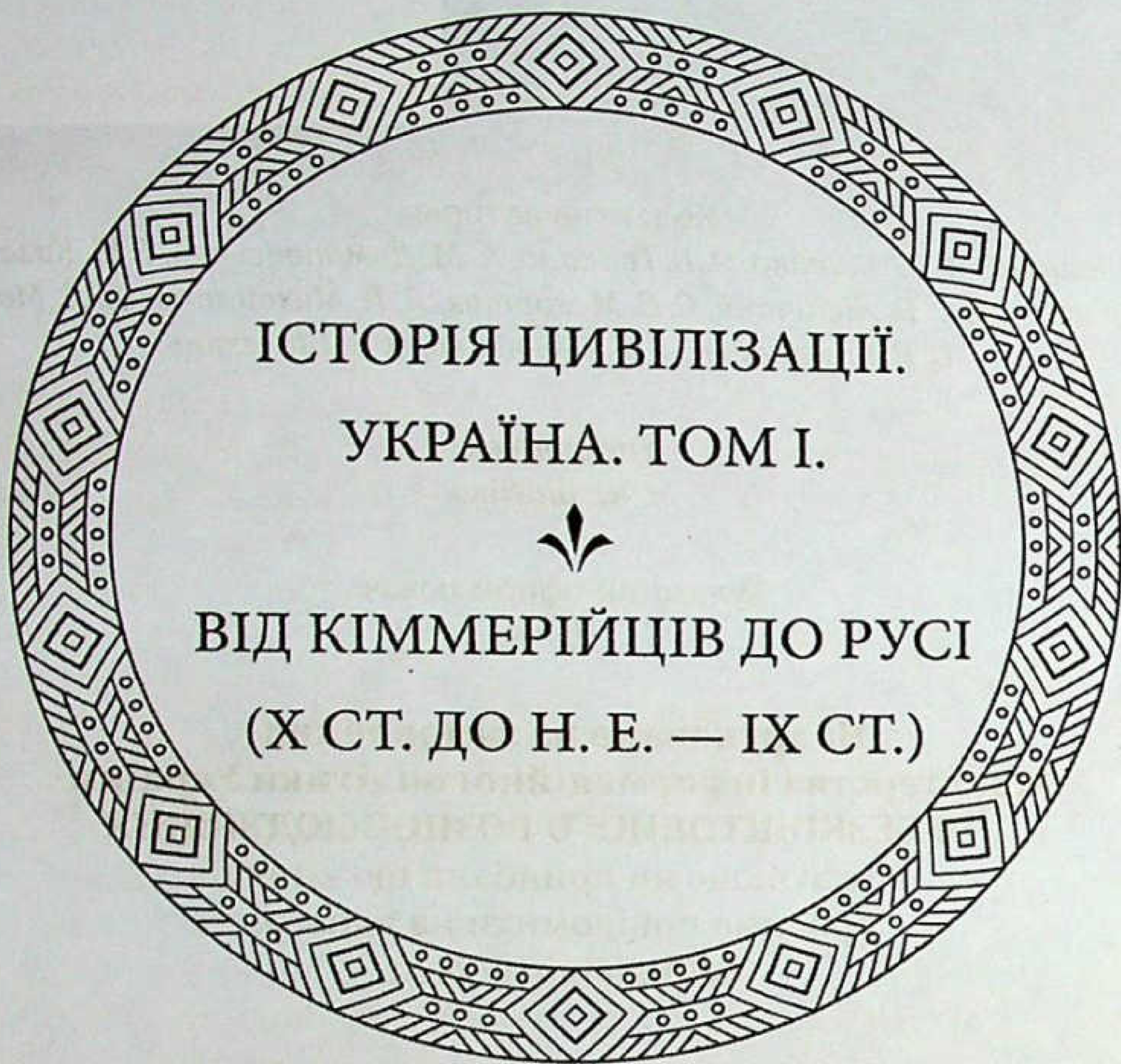

Історія цивілізації. Україна

Упорядник
Михайло Відейко

Том I.
Від киммерійців до Русі
(X ст. до н. е. — IX ст.)

ІСТОРИЯ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.
УКРАЇНА. ТОМ І.

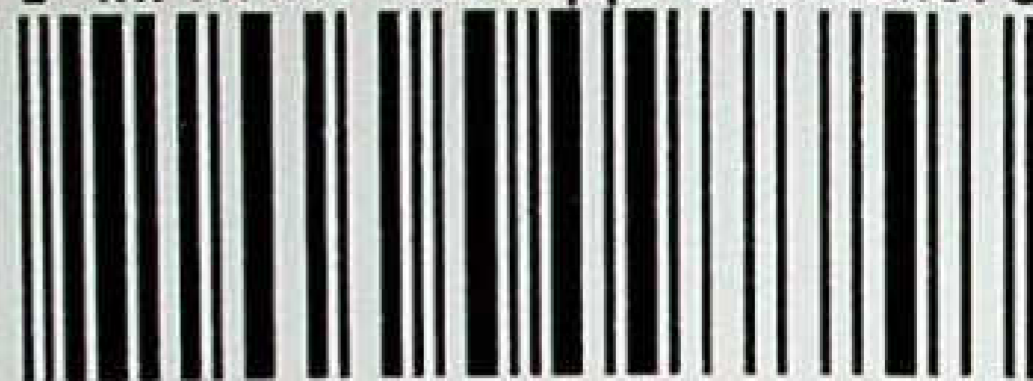
ВІД КИММЕРІЙЦІВ ДО РУСИ
(X СТ. ДО Н. Е. — IX СТ.)

Упорядник
Михайло Відейко

Харків
«Фоліо»
2019

УДК 94(477)
І-89

Б-ка ПНПУ ім. К.Д.Ушинського

ПД9775

Колектив авторів:

*Н. С. Абашина, М. Ю. Відейко, О. В. Гопкало, А. М. Домановський, Г. М. Казакевич,
Е. А. Кравченко, О. В. Ліфантій, С. В. Махортих, Л. П. Михайлина, Ю. Л. Мосенкіс,
О. В. Симоненко, Т. М. Шевченко, О. В. Шелехань*

Упорядник

М. Ю. Відейко

Художник-оформлювач

Г. С. Проніна

**Надруковано на замовлення
Міністерства інформаційної політики України
ДЛЯ БЕЗКОШТОВНОГО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ**

У разі якщо ви придбали цю книгу,
просимо повідомити на адресу:

books@mip.gov.ua

**“ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО”
БІБЛІОТЕКА**

ISBN 978-966-03-8940-3
ISBN 978-966-03-9074-4 (Т. 1)

© Колектив авторів, 2019
© М. Ю. Відейко, упорядкування, 2019
© Г. С. Проніна, художнє оформлення, 2019

Зміст

6 Вступ. Михайло Відейко

ЧАСТИНА I (X ст. до н. е. — III ст. н. е.)

Історія

- На північ від Понту Евксинського**
- 13 Народи Кіммерії. *Сергій Махортих*
- 20 Пришестя скіфів. *Сергій Махортих*
- 23 На північ від Скіфії. *Евеліна Кравченко*
- 29 Скіфо-перська війна. *Олександр Шелехань*
- 35 Розквіт Скіфії. *Михайло Відейко*
- 42 Золоті кургани Скіфії. *Михайло Відейко*
- 48 Країна забутих міст (лісостепові спільноти скіфського часу). *Евеліна Кравченко*
- 54 Країна таврів. *Евеліна Кравченко*
- 59 Сутінки: три Скіфії. *Евеліна Кравченко*
- 65 На східних рубежах кельтського світу. *Геннадій Казакевич*
- Елліни на берегах Понту Евксинського**
- 72 Ольвія та її громадяни. *Михайло Відейко*
- 78 Ольвія проти Македонії (похід Зопіріона). *Михайло Відейко*
- 86 Присягаюся Зевсом та Дівою (Херсонес Таврійський). *Тетяна Шевченко*
- 91 Від полісів до Боспорського царства. *Тетяна Шевченко*

Мовна ситуація

- 98 Вступ. *Юрій Мосенкіс*
- 100 Мови світу «варварів». *Юрій Мосенкіс*
- 108 Елліни і римляни. *Юрій Мосенкіс*

Релігія, Міф, Філософія

- Релігія**
- 110 Онуки Борисфена. *Оксана Ліфантій*
- 116 Поховальні звичаї скіфів. *Оксана Ліфантій*
- 121 Боги і Богині Еллінів. *Тетяна Шевченко*
- 128 Поховальні звичаї еллінів. *Тетяна Шевченко*
- 135 Вірування кельтів. *Геннадій Казакевич*
- 140 Поховальні звичаї кельтів. *Геннадій Казакевич*
- Міфи і література**
- 144 Пригоди Геракла, амазонки та інші скіфські історії. *Оксана Ліфантій*
- 149 Міфи і фольклор Понту Евксинського. *Тетяна Шевченко*

Мистецтво

- Мистецтво Скіфії**
- 154 Звіриний стиль. *Оксана Ліфантій*
- 161 Золото Скіфії. *Оксана Ліфантій*

Мистецтво Еллінів

- 167 Архітектура. *Тетяна Шевченко*
- 172 Музика і театр. *Тетяна Шевченко*
- 177 Література і риторика еллінів. *Тетяна Шевченко*
- 182 Художні ремесла. *Тетяна Шевченко*
- 187 Монетна справа. *Михайло Відейко*
- 192 Мистецтво кельтів. *Геннадій Казакевич*

Економіка і технології

- 197 Економіка кіммерійців. *Сергій Махортих*
- 200 Економіка Скіфії. *Михайло Відейко*
- 208 Металурги і ковалі залізного віку. *Евеліна Кравченко*
- 215 Економіка полісів і царств. *Михайло Відейко*
- 221 Транспорт і торгові шляхи. *Михайло Відейко*
- 226 Економіка кельтів. *Геннадій Казакевич*

Військова справа

- 231 Непереможні: військова справа скіфів. *Олександр Шелехань*
- 247 Військо еллінів. *Михайло Відейко*
- 253 Військовість кельтів. *Геннадій Казакевич*

Література

ЧАСТИНА II (III–IX ст.)

Історія

Степи сарматські

- 264 Походження сарматів та їхній прихід у Понтійські степи. *Олександр Симоненко*
- 270 Життя сарматів. *Олександр Симоненко*
- 276 Сарматські дракони проти римських орлів. *Олександр Симоненко*
- 284 На північ від Сарматії. *Михайло Відейко*

Римська присутність і готи

- 291 Римляни в Херсонесі. *Михайло Відейко*
- 296 Битви за Таврику. *Михайло Відейко*
- 301 Друзі Риму. *Михайло Відейко*
- 307 Нижня Мезія. *Михайло Відейко*
- 312 Там, де ліс Мюрквід, або Готи йдуть на південь. *Михайло Відейко*
- 318 Скіфські війни: готи проти Риму. *Михайло Відейко*
- 324 Імперія Ерманаріха. *Михайло Відейко*

Велике переселення народів. Степи

- 330 Слідами імперії Аттіли (гунни). *Михайло Відейко*
- 338 Булгарія в степах України. *Михайло Відейко*
- 343 Країна Етелькоз. *Михайло Відейко*
- 348 Східні рубежі каганату. *Михайло Відейко*

Велике переселення народів. Слов'яни

- 355 Походження слов'ян. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*
- 361 Слов'янські племена на теренах України. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*

- 367 Слов'яни у Європі. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*
 374 Слов'яни і Русь, початок. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*
Оплот імперії. Таврика
 380 Фема Херсон. *Андрій Домановський*
 388 Таємниця печерних міст. *Андрій Домановський*
 395 Готія в Криму. *Андрій Домановський*

Мовна ситуація

- 401 Мови на межі ер та до X ст. *Юрій Мосенкіс*

Релігія і Міф

Релігія

- 411 Вірування сарматів. *Олександр Симоненко*
 417 В ім'я Юпітера та Божественного Імператора. *Тетяна Шевченко*
 423 Початки християнства. *Тетяна Шевченко*
 428 Вірування степових народів. *Михайло Відейко*
 434 Діти Одіна (вірування готів). *Оксана Гопкало*
 440 Вірування давніх слов'ян. *Любомир Михайлина*

Міфи

- 446 Сказання стародавні. *Юрій Мосенкіс*
 453 Римська спадщина. *Тетяна Шевченко*
 459 Нарти, Ліс Мюрквід і подорож Одіна. *Михайло Відейко*
 464 Світ під управлінням Тенгрі. *Михайло Відейко*

Мистецтво

- 470 Мистецтво Сарматії. *Олександр Симоненко*
 475 Мистецтво Готів. *Оксана Гопкало*
 480 Мистецтво Таврики. *Михайло Відейко*
 486 Спадщина степових народів. *Михайло Відейко*
 491 Мистецтво давніх слов'ян. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*

Економіка і технології

- 498 Економіка сарматів. *Олександр Симоненко*
 503 Економіка «римських» околиць (готи). *Оксана Гопкало*
 509 Економіка степових народів. *Михайло Відейко*
 515 Як і чим жили давні слов'яни. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*
 521 Економіка Таврики. *Андрій Домановський*

Військова справа

- 528 Сармати. *Олександр Симоненко*
 534 Готи. *Михайло Відейко*
 540 Римляни. *Михайло Відейко*
 546 Еллінські держави. *Михайло Відейко*
 552 Степові народи. *Михайло Відейко*
 558 Слов'яни. *Любомир Михайлина, Наталія Абашина*
 564 Фема Херсонес (Візантія). *Андрій Домановський*

Література

Показчик

Наукове видання

**ВІДЕЙКО Михайло Юрійович,
МОСЕНКІС Юрій Леонідович,
ШЕВЧЕНКО Тетяна Миколаївна та ін.**

ІСТОРІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЇ. УКРАЇНА

**Том 1
ВІД КІММЕРІЙЦІВ ДО РУСІ
(X ст. до н.е. — IX ст.)**

**Упорядник
Відейко Михайло Юрійович**

**Головний редактор О. В. Красовицький
Відповідальна за випуск Т. І. Шкарупа
Художній редактор О. А. Гугалова-Мешикова
Технічний редактор Г. С. Таран
Комп'ютерна верстка: Т. В. Мальчевська
Коректор Т. П. Затуливітер**

Формат 70 × 100^{1/16}.
Умов. друк. арк. 63,21. Облік.-вид. арк. 62,64.
Тираж 2000 прим. Замовлення №9-268

ТОВ «Видавництво Фоліо»
вул. Римарська, 21 А, Харків, 61057
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5244 від 09.11.2016.

Сайт видавництва:
www.folio.com.ua
Електронна адреса:
market@folio.com.ua

Надруковано з готових позитивів
у ТОВ «Видавництво Фоліо»
вул. Римарська, 21 А, Харків, 61057
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5244 від 09.11.2016.

Харківський національний університет імені Шевченка

Історія цивілізації. Україна. / Н. С. Абашина, М. Ю. Відейко, О. В. Гопкало та
I-89 ін.; упоряд. М. Ю. Відейко; художник-оформлювач Г. С. Проніна. — Том 1. Від
кіммерійців до Русі (X ст. до н.е. — IX ст.). — Харків: Фоліо, 2019. — 586 с.: іл.
ISBN 978-966-03-8940-3
ISBN 978-966-03-9074-4 (Т. 1)

На сторінках цього видання постають два тисячоліття історії на теренах сучасної України. Книга поділена на дві частини: перша охоплює період від X до III ст. н. е., друга — від III ст. до IX ст. Зміст книги було розроблено з метою залучення до її написання широкого кола фахівців, які найкраще дослідили та розуміються на окремих питаннях. Під однією обкладинкою зібрані відомості про мову, релігію, міфологію, технічні досягнення, економіку, мистецтво та військову справу давніх часів. Книга містить чимало унікальної інформації, результати новітніх досліджень, деякі розділи стали першими ластівками у висвітленні певних тем у такому обсязі.

Видання доповнене багатим ілюстративним матеріалом, розраховане на широке коло читачів.

УДК 94 (477)